

VỀ CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH TẠI CẤP CƠ SỞ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BẮC NINH

NGUYỄN VĂN PHONG*

TÓM TẮT

Trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, Bắc Ninh đã từng bước thực hiện phân cấp, quy định rõ trách nhiệm của chính quyền các cấp và các tổ chức, đơn vị, cá nhân... có liên quan. Theo đó, công tác này của tỉnh, đặc biệt ở cấp cơ sở đã có những bước chuyển tích cực, cần tiếp tục phát huy trong thời gian tới.

Từ khóa: bảo tồn; phát huy; di tích; Bắc Ninh.

ABSTRACT

In the work of preservation and promotion of cultural heritage values, Bắc Ninh province has steps to decentralise, and clarifies the responsibility of administration levels and relevant organisations, individuals etc. Thanks to this activity, there are some active changes, and need to be continued in near future.

Key words: preservation; promotion; heritage site; Bắc Ninh province.

Bắc Ninh là vùng đất địa linh nhân kiệt, giàu truyền thống lịch sử - văn hóa; là vùng đất còn lưu giữ được nhiều di sản văn hóa, đặc biệt là di sản văn hóa vật thể - Toàn tỉnh hiện có 1.558 di tích lịch sử - văn hoá, trong đó, có 04 di tích quốc gia đặc biệt; 191 di tích quốc gia và 347 di tích cấp tỉnh...

Thực hiện pháp luật về di sản văn hóa, trong những năm qua, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa ở Bắc Ninh đã đạt những kết quả đáng khích lệ. Việc trùng tu, tôn tạo di tích được thực hiện với nhiều dự án lớn, như: tại Khu Lưu niệm đồng chí Nguyễn Văn Cừ, chùa Phật Tích, chùa Bút Tháp, chùa Dạm, lăng và đền thờ Kinh Dương Vương, lăng và đền thờ Cao Lỗ Vương... Ngoài ra, Bắc Ninh còn quan tâm đầu tư ngân sách và huy động nguồn lực xã hội hóa cho công tác chống xuống cấp di tích đã được xếp hạng. Chỉ tính riêng từ năm 2010 đến nay, tỉnh đã đầu tư ngân sách hơn 200 tỷ đồng, huy động xã hội hóa hàng trăm tỷ đồng cho công tác tu bổ, tôn tạo, chống xuống cấp di tích.

Với quan điểm đầu tư bảo tồn các di sản văn hóa gắn với phát triển du lịch bền vững, cấp ủy,

chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân từ tỉnh đến cơ sở đã thường xuyên quan tâm đến công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức, cộng đồng trách nhiệm đối với nhiệm vụ bảo tồn, phát huy giá trị của các di tích lịch sử - văn hóa. Việc phân cấp quản lý di tích được triển khai, thực hiện có hiệu quả. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch trực tiếp quản lý các di tích quốc gia đặc biệt và một số di tích quốc gia tiêu biểu. Ủy ban nhân dân cấp huyện quản lý di tích quốc gia và Ủy ban nhân dân cấp xã quản lý di tích cấp tỉnh và di tích đã được kiểm kê. Tất cả di tích đã được xếp hạng đều phải thành lập ban quản lý di tích. Theo đó, chính quyền cấp xã (cấp cơ sở) là cấp quản lý trực tiếp di tích, có trách nhiệm thành lập và quy định nội quy, quy chế hoạt động của ban quản lý di tích trên địa bàn. Để quản lý di tích, chính quyền cấp cơ sở sẽ thành lập các ban quản lý di tích, với thành phần gồm: Chủ tịch hoặc Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã làm Trưởng ban; Trưởng thôn (Trưởng Khu phố) làm Phó ban Thường trực; đại diện các ban, ngành, đoàn thể: Mặt trận Tổ quốc, Hội người Cao tuổi, Hội Cựu chiến binh, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, chức sắc, nhà tu hành, trưởng các dòng họ... nơi có di tích làm Ủy viên. Ban quản lý di tích có quy

* **Giám đốc**

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Bắc Ninh

chế làm việc, phân công trách nhiệm cho từng thành viên để đảm bảo di tích được quản lý công khai, minh bạch, qua đó hạn chế việc xâm hại di tích, góp phần bảo tồn và phát huy giá trị của di tích tại địa phương.

Căn cứ quy định của pháp luật về di sản văn hóa, đặc biệt là *Nghị định số 70/2012/NĐ-CP, ngày 18/9/2012 của Chính phủ quy định thẩm quyền, trình tự, thủ tục lập, phê duyệt quy hoạch, dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng cảnh;*

Thông tư số 18/2012/TT-BVHTTDL, ngày 28/12/2012 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, quy định chi tiết một số quy định về bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích, thực hiện chỉ đạo của cấp trên, cấp ủy, chính quyền cấp xã đã phối hợp và tạo điều kiện cho các cơ quan chuyên môn triển khai thực hiện công tác quy hoạch, cắm mốc giới và lập dự án đầu tư tu bổ, tôn tạo các di tích đảm bảo đúng quy định của Nhà nước. Đến nay, việc quy hoạch chi tiết di tích quốc gia đặc biệt, một số di tích cấp gia tiêu biểu của tỉnh đã hoàn thành, tạo được sự đồng thuận và ủng hộ của cộng đồng nhân dân nơi có di sản. Nhiều quy hoạch được phê duyệt với quy mô lớn, như lăng và đền thờ Kinh Dương Vương (huyện Thuận Thành) có diện tích hơn 37 ha; lăng và đền thờ Cao Lỗ Vương (huyện Gia Bình) có diện tích 24,7 ha, chùa Dạm (thành phố Bắc Ninh) có diện tích 13,65 ha... Trên cơ sở quy hoạch được phê duyệt, cấp ủy, chính quyền địa phương đã phối hợp với các cơ quan chuyên môn tổ chức công khai quy hoạch, thực hiện việc cắm mốc giới, xây dựng kế hoạch quản lý quy hoạch và khoanh vùng bảo vệ di tích.

Trong công tác tu bổ, tôn tạo di tích, cấp ủy Đảng, chính quyền cơ sở đã chỉ đạo thành lập ban giám sát cộng đồng, phối hợp với các cơ quan chuyên môn giám sát quá trình tu bổ, tôn tạo di tích. Bên cạnh đó, cấp ủy Đảng, chính quyền địa

Một góc chùa Bút Tháp (Bắc Ninh) - Ảnh: Nguyễn Thúc

phương còn nêu cao vai trò lãnh đạo, chỉ đạo, tuyên truyền, vận động các tổ chức, cá nhân quyên góp, tài trợ kinh phí cho việc tu bổ, tôn tạo di tích. Trong những năm qua, các cấp chính quyền đã vận động được hàng trăm tỷ đồng từ nguồn vốn xã hội hóa để trùng tu, tôn tạo di tích, góp phần quan trọng vào công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích trên địa bàn tỉnh.

Bắc Ninh còn được coi là một "xứ sở của lễ hội". Toàn tỉnh hiện có 126 xã, phường, thị trấn, với 547 lễ hội truyền thống diễn ra trong năm. Đặc điểm của lễ hội ở Bắc Ninh, là hầu hết đều được tổ chức trong không gian của di tích lịch sử - văn hóa. Do vậy, việc quản lý, bảo vệ di tích không tách rời việc chỉ đạo quản lý và tổ chức lễ hội. Trên cơ sở phân cấp quản lý lễ hội, cấp ủy, chính quyền cơ sở đã chỉ đạo thành lập ban tổ chức lễ hội, với sự tham gia của các ban, ngành, đoàn thể và các tổ chức chính trị xã hội để trực tiếp quản lý các hoạt động trong thời gian diễn ra lễ hội; chủ động xây dựng kế hoạch và chương trình lễ hội, phân công nhiệm vụ cụ thể cho các thành viên ban tổ chức; việc quy hoạch không gian lễ hội được quan tâm; công tác vệ sinh môi trường được đảm bảo, nhiều trò chơi dân gian đã được tổ chức; công tác xã hội hóa, huy động các nguồn lực để tổ chức lễ hội đã được quan tâm chỉ đạo và có nhiều chuyển biến tích cực.

Với sự tham gia của các cấp, các ngành, đặc biệt là việc phát huy vai trò và trách nhiệm của cấp ủy Đảng, chính quyền cơ sở, nên công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa ở Bắc Ninh đã có bước chuyển biến tích cực. Các di tích được Nhà nước xếp hạng đều thành lập ban quản lý di tích. Công tác kiểm kê, xếp hạng di tích, quản lý lễ hội, huy động các nguồn lực đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích đạt hiệu quả cao. Nhiều di tích trên địa bàn tỉnh đã trở thành những điểm thu hút đông đảo khách tham quan trong và ngoài nước, như: khu di tích đền Đô, chùa Phật Tích, chùa Bút Tháp, chùa Dâu, Khu Lưu niệm đồng chí Nguyễn Văn Cừ..., góp phần quan trọng vào việc phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội của địa phương.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác quản lý di tích lịch sử - văn hóa ở cơ sở vẫn còn một số hạn chế, như:

- Nhận thức của cấp ủy Đảng, chính quyền ở một số nơi về bảo tồn và phát huy giá trị của di tích lịch sử - văn hóa chưa toàn diện, chưa được cụ thể hóa bằng các biện pháp, kế hoạch, chương trình công tác. Một số cơ sở còn lúng túng trong việc quản lý di tích, lễ hội và xử lý mối quan hệ giữa bảo tồn và phát huy giá trị của di tích.

- Công tác xã hội hóa hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di tích còn thiếu định hướng, chế tài cụ thể để khuyến khích, kêu gọi sự đóng góp của các tổ chức, cá nhân. Ở một số xã, nguồn lực do dân đóng góp, công đức chưa được quản lý chặt chẽ, nên việc sử dụng tiền công đức của di tích hiệu quả chưa cao.

- Công tác tuyên truyền về di tích chưa thực sự được chú trọng, thông tin tuyên truyền quảng bá về di tích còn hạn chế, chưa có sự gắn kết chặt chẽ giữa các ngành, các cấp trong tổ chức khai thác du lịch và dịch vụ tại di tích.

- Năng lực tham mưu công tác của đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa cơ sở còn nhiều hạn chế, chưa làm tốt công tác tuyên truyền, giới thiệu giá trị của di tích, khả năng vận động quần chúng tham gia vào các hoạt động bảo tồn di sản văn hóa còn hạn chế.

Quán triệt sâu sắc *Nghị quyết Hội nghị lần thứ Chín của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước*; phát

huy kết quả đạt được, khắc phục những tồn tại hạn chế trong việc quản lý di tích, trong thời gian tới, cấp ủy Đảng, chính quyền cơ sở cần tập trung thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, Đảng ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân cấp xã cần ban hành các Nghị quyết chuyên đề về công tác bảo vệ và phát huy giá trị của các di sản văn hóa; tăng cường chỉ đạo công tác tuyên truyền thực hiện *Luật di sản văn hóa*, vận dụng sáng tạo pháp luật về di sản văn hóa và *Quyết định 242/2014/QĐ - UBND, ngày 11/6/2014 của Ủy ban nhân dân tỉnh Bắc Ninh về việc ban hành Quy định quản lý di tích, di vật, cổ vật, bảo vật quốc gia trên địa bàn tỉnh Bắc Ninh vào thực tiễn địa phương*.

Hai là, nâng cao vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của chi bộ, chính quyền thôn, làng, khu phố đối với việc bảo vệ di sản văn hóa; tuyên truyền, làm cho nhân dân thấy rõ họ vừa là chủ thể vừa là người được hưởng lợi từ việc bảo vệ, phát huy các di sản văn hóa. Từ đó, người dân có ý thức và những hành động thiết thực nhất trong việc giữ gìn các di tích lịch sử - văn hóa.

Ba là, chỉ đạo tăng cường hơn nữa việc tổ chức các buổi giảng dạy chuyên đề trong hệ thống giáo dục phổ thông về truyền thống văn hiến, văn hóa, di sản văn hóa của quê hương; tổ chức các hoạt động ngoại khóa, các chương trình tham quan, giới thiệu về các di tích tiêu biểu, nâng cao hiểu biết và nhận thức của học sinh về những giá trị cốt lõi, hồn dân tộc của các di sản văn hóa.

Bốn là, ban quản lý di tích cấp xã cần tiếp tục hoàn thiện và phân công trách nhiệm rõ ràng cho các thành viên, gắn trách nhiệm của họ với những công việc cụ thể để phát hiện và kịp thời tham mưu xử lý những sai phạm, vi phạm pháp luật về di sản văn hóa trên địa bàn.

Năm là, tăng cường vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân, sự phối hợp giữa các tổ chức chính trị - xã hội với chính quyền địa phương trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa. Nâng cao vai trò và cộng đồng trách nhiệm của nhân dân đối với việc bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa./.

N.V.D

(Ngày nhận bài: 13/11/2014; Ngày phản biện đánh giá: 20/12/2014; Ngày duyệt đăng bài: 18/01/2015).